

У НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

РАДА

РИЗИКОВАНО, АЛЕ ПОТРІБНО: ЯКІ ЗМІНИ ОЧІКУЮТЬ КООПЕРАТИВНІ ВИЩІ

14—15 червня в конференц-залі Спілки споживчих товариств «Споживча кооперація Чернігівської області» відбулася Рада ректорів і директорів кооперативних навчальних закладів України.

ЗАХІД З ПРИВОДУ...

Цьогорічний захід мав особливе значення, бо українське законодавство знову робить виклики коледжам. Тому під час зустрічі очільники університетів, інститутів та коледжів споживчої кооперації України обговорювали місце навчальних закладів I-II рівня акредитації в системі вищої освіти, висловлювали свої думки щодо Концепції реалізації державної політики у сфері реформування підготовки за освітньо-кваліфікаційним рівнем молодшого спеціаліста, розглядали новачки в дидактиці та обмінювалися професійним досвідом. Якщо ж говорити просто, то вдало буде репліка Лідії Герасимівни Войнаш: «Потрібно вирішити: де ми є, як нам бути, і як у цій ситуації вижити».

Із доповідями на Раді ректорів і директорів коопвищів виступили: перший заступник Голови Правління Укркоопспілки Володимир Павлович Левицький; член Правління Укркоопспілки, директор Департаменту кадрової політики, освіти і науки Укркоопспілки, директор НМЦ «Укоопосвіта» Лідія Герасимівна Войнаш; голова правління Спілки споживчих товариств «Споживча кооперація Чернігівської області» Анатолій Костянтинович Мирошниченко; проректор з наукової роботи ЛТЕУ, д.е.н., професор Богдан Богданович Семак. В обговоренні питань брали участь усі керівники навчальних закладів.

Вітальними словами відкрив засідання Ради Анатолій Мирошниченко, який зазначив, що 2017 рік особливий. Виявляється, для кооперації Чернігівщини 2017-й рік — ювілейний: виповнюється 85 років облспоживспілки та 95 років — Чернігівському кооперативному коледжу. Також Анатолій Костянтинович детальніше розповів про діяльність об'єктів Чернігівської облспоживспілки. Особливо відзначив цьогорічні успіхи й труднощі коледжу. Так, зокрема було наголошено, що в 2016—2017 навчальному році було створено новий сайт, також активізувалося «життя» навчального закладу в соціальних мережах. А вже за результатами опитування, що проводилося серед студентів Чернігівського кооперативного, майже всі вони дізналися про коледж саме із соціальних мереж. А ще студенти вирішили досить оригінально проводити профорієнтаційну роботу в містах та селах Чернігівської області. Вони організували цікаву концертну

програму, із якою «гастролюють» школами Чернігівщини. Таким чином студенти поєднують приємне з корисним: розповідають про коледж, про спеціальності, навчання, викладачів тощо, а також демонструють свої таланти, чим доводять, що бути студентом Чернігівського кооперативного аж ніяк не нудно.

ЩО ПРОПОНУЄ КОНЦЕПЦІЯ

22 лютого 2017 р. Міністерство освіти і науки України видало Наказ «Про створення робочої групи з розроблення проекту Концепції реалізації державної політики щодо підготовки фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня молодшого спеціаліста». До складу робочої групи зокрема увійшли фахівці МОН, інших центральних органів виконавчої влади, у сфері управління яких є навчальні заклади, що готують молодших спеціалістів, та представники ВНЗ I-II рівнів акредитації, професійно-технічних навчальних закладів. Також у ній досить активно працює і Лідія Войнаш. Проект Концепції потрібно було розробити до 31 травня 2017 р. та оприлюднити його для громадського обговорення, що й було зроблено.

Володимир Левицький зосередив увагу на основних тезах Концепції, що розкривають проблему подальшого функціонування ОКР молодший спеціаліст, а також інших новацій у діяльності коледжів.

Започаткована у 2014 р. реформа вищої освіти, орієнтована на гармонізацію національної освітньої системи з Європейським простором вищої освіти та наукових досліджень, встановила принципову вимогу до вступників на здобуття освітніх програм вищої освіти — наявність повної загальної середньої освіти, що прямо су-

перечить усталеній (і закріпленій у раніше існуючому законодавстві) практиці одночасного здобуття повної загальної середньої освіти та освітньо-кваліфікаційного рівня молодшого спеціаліста. Оскільки формування контингенту переважної більшості технікумів і коледжів тільки на основі повної загальної середньої освіти є неможливим, внаслідок грішої конкурентної позиції порівняно з університетами, академіями та інститутами, а назва рівня втрачає зміст після вилучення освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліста, то нагальним стає репозиціонування статусу освітньо-кваліфікаційного рівня молодшого спеціаліста та його перейменування. Для цього такий рівень має бути виведений з вищої освіти зі збереженням перевірених часом переваг (практична орієнтація, можливість прийому на основі базової загальної середньої освіти (9 класів), визнання набутих результатів навчання в університетській освіті). Наразі останній прийом молодших спеціалістів заплановано в 2019 р.

У Законі України «Про вищу освіту» йдеться про такий ступінь вищої освіти, як молодший бакалавр на початковому рівні вищої освіти.

Одночасно поряд із молодшим бакалавром у Концепції пропонують запровадити освітньо-кваліфікаційний рівень фахівця на третьому (вищому, фаховому) рівні професійної освіти. Освітньо-кваліфікаційний рівень фахівця має бути віднесено до п'ятого рівня Національної рамки кваліфікацій. При цьому передбачається віднести освітньо-професійний ступінь молодшого бакалавра до шостого, бакалавра — до сьомого і т.д. рівнів Національної рамки кваліфікацій.

Збережено у Концепції і статус коледжу як закладу вищої освіти, який здійснює відповідно до ліцензій підготовку молодших бакалаврів та/або бакалаврів (короткого циклу та/або першого рівня вищої освіти), а також має право здійснювати в окремих підрозділах підготовку за освітньо-кваліфікаційним рівнем фахівця (третій (фаховий) рівень професійної освіти), у тому числі на основі базової загальної середньої освіти з одночасним здобуттям повної загальної середньої освіти професійного профілю, та реалізовувати освітні програми профільної старшої школи за професійними та спорідненими до них академічними профілями.

Статус коледжу як закладу вищої освіти отримує заклад освіти (структурний підрозділ закладу освіти), у якому ліцензований обсяг підготовки здобувачів вищої освіти ступеня молодшого бакалавра становить не менше 30 відсотків загального ліцензованого обсягу осіб, які здобувають у ньому вищу, професійну та/або профільну середню освіту.

Збереження в статусі коледжу як закладу фахової освіти, який здійснює відповідно до ліцензій: підготовку за освітньо-кваліфікаційним рівнем фахівця (третій (фаховий) рівень професійної освіти), у тому числі на основі базової загальної середньої освіти з одночасним здобуттям повної загальної середньої освіти професійного профілю, а також має право здійснювати підготовку кваліфікованих робітників, у тому числі на основі базової загальної середньої освіти з одночасним здобуттям повної загальної середньої освіти професійного профілю, та реалізовувати освітні програми профільної старшої школи за професійними

та спорідненими до них академічними профілями.

Вищі навчальні заклади, які в системі вищої освіти наразі здійснюють підготовку виключно за освітньо-кваліфікаційним рівнем молодшого спеціаліста і до 2020 р. не отримають ліцензію на підготовку освітньо-професійного ступеня молодшого бакалавра та/або ступеня бакалавра, можуть продовжити підготовку фахівців у системі професійної освіти як заклади професійної або фахової освіти.

ХТО Ж ТАКИЙ МОЛОДШИЙ БАКАЛАВР?

Молодший бакалавр у Законі України «Про вищу освіту» визначений як освітньо-професійний ступінь, що здобувається на початковому рівні (короткому циклі) вищої освіти і присуджується вищим навчальним закладом у результаті успішного виконання здобувачем вищої освіти освітньо-професійної програми, обсяг якої становить 90-120 кредитів ЄКТС.

Особа має право здобувати ступінь молодшого бакалавра за умови наявності у неї повної загальної середньої освіти. Відбір вступників здійснюється на конкурсній основі, набір на основі повної загальної середньої освіти за результатами зовнішнього незалежного оцінювання та результатами широкого (загальнонаціонального) конкурсу.

Можливий набір на основі освітньо-кваліфікаційного рівня фахівця за результатами зовнішнього незалежного оцінювання та фахового випробування.

Припускається присвоєння ступеня молодшого бакалавра особам, які провчилися для здобуття ступеня бакалавра (магістра медичного, фармацевтичного, ветеринарного спрямування) на основі повної загальної середньої освіти на строк, який не менше встановленого стандартом молодшого бакалавра для цієї спеціальності, і склали атестаційний екзамен, бажано перервати, закінчити навчання або змінити спеціальність.

ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ

Лідія Войнаш, яка, нагадаємо, входить у робочу групу з розроблення проекту Концепції, детально розповіла про певні проблеми, що виникали під час роботи над ним.

У своїй доповіді вона проаналізувала поточний стан нормативно-правового забезпечення підготовки в Україні фахівців освіт-

У НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

«Немає такого закону, який був би хороший для всіх».
Катон СТАРШИЙ, давньоримський політик і письменник

ньо-кваліфікаційного рівня молодшого спеціаліста (Конституція України, закони України «Про вищу освіту», «Про професійно-технічну освіту», Бюджетний кодекс України, проект закону «Про освіту», який пройшов перше читання тощо), а також перспективи урегулювання питань подальшої їх підготовки.

На підставі аналізу нормативної бази та обговорення зазначеної проблеми сформовані варіанти врегулювання підготовки молодших спеціалістів:

створення окремого складника освіти — фахова освіта (вища професійна), до якого віднести профільну загальну середню освіту та підготовку коледжами фахівців за освітньо-професійними програмами молодшого спеціаліста (фахівця); за умов наявності відповідного науково-педагогічного складу, методичного забезпечення, матеріальної бази проводити ліцензування підготовки молодших бакалаврів і залишатися у вищій школі.

ПРО ЦЬОГОРІЧНУ ВСТУПНУ КАМΠΑНІЮ

Під час Ради Лідія Войнаш висвітлює основні положення Умов прийому на навчання для здобуття ОКР молодшого спеціаліста в 2017 році.

Особливістю Умов прийому на навчання до коледжів у 2017 році є те, що вони визначаються окремим документом.

Відповідно до затверджених Умов прийому кожен навчальний заклад повинен розробити, затвердити педагогічною (вченою) радою навчального закладу власні Правила прийому, оприлюднити їх на веб-сайті навчального закладу і внести до Єдиної бази у вигляді скан-копії.

Наголошено, що Правила прийому розробляються в кожному навчальному закладі, який є самостійним чи знаходиться в структурі університету (інституту). У структурному підрозділі правила не є додатком до Правил прийому головного вузу, але вони затверджуються Вченою радою.

Організацію прийому вступників до навчального закладу здійснює приймальна комісія, склад якої затверджується наказом директора коледжу або ректором університету (інституту), до структури якого входить на-

вчальний заклад. Приймальна комісія створюється у кожному коледжі: як самостійному, так і у структурному підрозділі університету (інституту).

Головою приймальної комісії призначається директор коледжу.

Приймальна комісія діє згідно з положенням про приймальну комісію навчального закладу, затвердженим вченою (педагогічною) радою вищого навчального закладу відповідно до Положення про приймальну комісію вищого навчального закладу, затвердженого наказом МОН від 15 жовтня 2015 року №1085.

У цьому році зміни правил вступної кампанії не є радикальними.

Найбільш важлива зміна полягає в тому, що прийом документів на навчання для здобуття ОКР молодшого спеціаліста на основі 11 класів буде завершуватися після того, як розподіляться місця державного замовлення на прийом бакалаврів.

Вступники для здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня молодшого спеціаліста подають заяви в паперовій формі (кількість поданих заяв необмежена).

Вступники на основі повної загальної середньої освіти за денною формою навчання можуть подати заяви також і в електронній формі (з 12 по 26 липня). Не можуть подавати заяви в електронній формі особи, які мають спеціальні умови на участь у конкурсному відборі.

Навчальним закладам необхідно створити консультаційні центри при приймальних комісіях для надання допомоги вступникам при поданні заяв в електронній формі.

Строки вступної кампанії на основі базової та повної загальної середньої освіти розведені в часі.

Вступна кампанія у коледжах розпочинається 1 липня. Із цього дня вищі I рівня акредитації починають приймати від вступників заяви та документи для вступу на основі базової загальної середньої освіти за денною формою навчання в паперовій формі. Закінчується прийом заяв та документів 14 липня. Вступні іспити, творчі конкурси та співбесіди проводяться з 15 липня до 22 липня. Зарахування вступників за кошти фізичних або юридичних

осіб відбувається не пізніше 30 серпня.

Строки вступу на основі повної загальної середньої освіти за денною формою навчання інші:

— реєстрація електронних кабінетів вступників, завантаження додатків до документів про повну загальну середню освіту проходить з 29 червня по 25 липня (за бажанням);

— прийом заяв та документів починається 12 липня;

— прийом заяв та документів закінчується: 1 серпня — для осіб, які вступають на основі співбесіди, вступних іспитів або творчих конкурсів; 8 серпня — для осіб, які вступають тільки на основі сертифікатів зовнішнього незалежного оцінювання;

— творчі конкурси проводяться з 28 липня до 7 серпня;

— вступні іспити проводяться з 2 до 7 серпня;

— співбесіди проводяться з 2 до 4 серпня;

— зарахування вступників за кошти фізичних або юридичних осіб відбувається не пізніше 30 вересня.

Щодо вступу на основі повної загальної середньої освіти за іншими (крім денної) формами навчання строки прийому заяв та документів, конкурсного відбору і зарахування на навчання визначаються правилами прийому (при цьому прийом документів закінчується не раніше 7 серпня, тривалість прийому документів становить не більше 30 днів, зарахування проводиться не пізніше, ніж через 15 днів після завершення прийому заяв та документів, упродовж яких проводиться конкурсний відбір).

Для вступу на основі освітньо-кваліфікаційного рівня кваліфі-

кованого робітника та всіх інших категорій вступників строки прийому заяв та документів, конкурсного відбору і зарахування на навчання визначаються правилами прийому.

Прийом осіб для здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня молодшого спеціаліста відповідає нормам, що діяли і в попередні роки.

Керівник навчального закладу повинен забезпечити дотримання законодавства України, у тому числі Умов прийому та власних правил прийому, а також відкритість та прозорість роботи приймальної комісії.

ЦІКАВІ ДОПОВІДІ ТА ПРИЄМНІ ЗАОХОЧЕННЯ

Під час засідання Ради було представлено ще й досить цікаві доповіді. Першою була доповідь на тему «Особливості впровадження елементів дуального навчання в освітньому процесі», що підготувала перший проректор ЛТЕУ, д.е.н., доцент Марта Юрївна Барна, а виголошував її проректор з наукової роботи ЛТЕУ Богдан Богданович Семак.

Під системою дуальної освіти мається на увазі практика, коли в підготовці молодих фахівців беруть участь одразу два заклади — навчальний (виш, коледж та ін.) і навчальне підприємство. Це такі освітні програми, де поєднано підходи роботодавців, ВНЗ і органів влади, що регулюють освітню галузь: освіта як державний регулятор, підприємство як замовник студента на ринку праці та виконавець цього завдання — ВНЗ, що здійснює освітню підготовку цього студента.

В українському законодавстві це ж саме дуальне навчання називають «практико-орієнтованим».

Дуальне навчання є формою бізнес-партнерства між навчальним закладом і роботодавцем. На виході такого співробітництва має бути кваліфікований фахівець, що буде конкурентоспроможним на ринку праці.

Відмінності між традиційним і дуальним навчанням, звісно, є. Так, дуальне навчання сфокусоване на потребах студента і роботодавця. Традиційні форми навчання переважно орієнтовані на інтереси навчального закладу. Також традиційне навчання простіше в плані контролю і впливу на навчальний процес. Під час дуального навчання виш залучає

третю сторону (компанію, фірму тощо), яка має всі права впливати на навчальний процес і буде диктувати навчальному закладу свої вимоги, які не завжди будуть йому подобатися.

Недоліки дуального навчання: воно скорочує години теоретичної підготовки, що може негативно позначитися на роботі певних кафедр вишу; схема наставництва — не всі працівники підприємств вміють працювати зі студентами; практична діяльність студента знижує його мотивацію навчатися у ВНЗ.

Богдан Семак виступив і з другою доповіддю, тема якої — «Особливості та нові підходи до підготовки фахівців на третьому освітньо-науковому рівні у вищій школі». Так, Богдан Богданович розповів про підготовку науковців — докторів філософії, які замінили кандидатів наук.

Якщо розглядати цю тему, то в законодавстві вже все прописано. Тому Богдан Богданович звернув увагу лише на основні новації, а також розповів та продемонстрував присутнім, як буде виглядати диплом і додаток до диплому доктора філософії.

Ключове нововведення в аспірантурі: з'являється навчальний план аспіранта і освітньо-наукова програма. Навчальний план містить у собі 30-60 кредитів (виш самостійно вибирає їхню кількість). Ще потрібно сформулювати індивідуальний навчальний план для кожного аспіранта, у якому варто прописати діяльність аспіранта в освітній складовій та науковій. Термін навчання в аспірантурі 4 роки: 2 роки — освітня складова і 2 роки — написання дисертації.

На виході буде диплом доктора філософії, виданий Міністерством освіти і науки України.

Також на Раді ректорів та директорів кооперативних навчальних закладів завітали представники Приватного акціонерного товариства «Страхова група «UBI-SO-OP». Адже раніше Навчально-методичним центром «Укоопосвіта» разом зі страховою компанією «UBI-SO-OP» за підтримки правління Укркоопспілки було проведено конкурс на кращу конкурсну роботу з дисципліни «Страхові послуги» (про підсумки конкурсу буде повідомлено пізніше).

Тетяна ПАНАСЮК
Фото Яни МАРТИНЕНКО

